

"Dalalet fikrîdir, zulümat kalbîdir, israf cesedîdir..." cümlesini genişçe izah eder misiniz?

"Dalalet-i fikrîdir, zulümat-ı kalbîdir, israf-ı cesedîdir."(1)

Dalalet; haktan sapmak, doğru yoldan çıkmak demektir. Dalalet ancak yanlış ve batıl fikirlerin bir neticesidir.

Ehl-i sünnet inancından sapma gösteren bütün batıl inançlar, fırkalar ve insanlığa zarar veren her türlü ideoloji ve felsefî cereyanlar dalalettir. Meselâ, "**Kul kendi fiilinin yaratıcısıdır.**" diyen **Mutezile** ekolü bunlardan birisidir. İnsanın iradesini inkâr ederek, onu "**rüzgârın önünde istemsiz uçan bir yaprak**" gibi gören **Cebriyeciler** de ayrı bir dalalet fırkası teşkil ederler.

İnsan aklını Kur'an ve sünnet terbiye etmezse, o zaman batıl düşüncelerin ve felsefî cereyanların tesirinden kurtulamaz, dalalete sapar.

Buna göre hakikate zıt bütün düşünceler dalalettirler, yani sapık fikirlerdir. Aynı şekilde, semavî kitaplara muvafık düşmeyen bütün dinî itikadlar da zulümatır, batıldır ve sahiplerini müşrik veya dinsiz yapar.

Zulumat ve karanlık, kalbe ait bir sıfattır. İnsanın bütün duyguları ve hisleri, bir âleme açılan pencere hükmündedirler. Bütün latifelerin ve hislerin merkezi ise kalptir. İnsanın kalbinde nur-u iman yoksa, kararır ve söner.

İmansızlık, kin, nefret, haset ve hırs gibi günahlar zulümatır ve kalbin hastalığıdır. Her bir günah kalpte siyah nokta bırakır ve nihayet öldürür. Bedenimizin çeşitli gıdalara ihtiyacı olduğu gibi, imanın mahalli, muhabbetin merkezi ve esmanın tecelligâhı olan kalbimizin de manevi gıdalara ihtiyacı vardır. Maddi kalbimiz damarlara kan pompalayıp hayatımızın devamına sebep olduğu gibi; manevi kalbimiz de **iman, marifet, muhabbet, zikir, namaz ve şefkat** gibi âli hislerle hayatini devam ettirir, bunlarla huzura kavuşur. Kalp sağlam olursa, diğer azalar da sağlam olur. Resul-i Ekrem Efendimiz (asm) şöyle buyururlar:

"Vücutta bir et parçası vardır ki, o sağlam olursa bütün vücut sağlam olur; o bozuk olduğu zaman bütün vücut harap olur. Dikkat edin, işte o kalbtir."(2)

Evet, kalbin zahiri bütün kâinata muhtaç ve kalb bu hâliyle Allah'ın **Samed** ismine âyinedir. Maddî kalbin kâinata ve içindeki eşyaya olan ihtiyacını, ancak her muhtacın ihtiyacını gören ve hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah yerine getiriyor, **Samed** isminin tecellisiyle... Kalb bu yönüyle bir ağaçtan, bir çiçekten pek fazla ileri değil. Onlar da kâinatın her şeyine muhtaç. Onlar da bu ihtiyaçlarının görülmesiyle **Samed** ismine ayna oluyorlar.

“... Kalbler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur.” (Ra'd Sûresi, 28) .

Bedendeki her organın kendine göre bir çeşit tatmini söz konusudur. Göz görmekle, kulak işitmekle tatmin oluyor. Dilin tatmini tat ile mideninki gıda iledir. Kalbin en büyük ihtiyacı ise; imandır.

Ben kimin mahlûkuyum? Şu âlem kimin mülkü? Bu dünyada kimin misafiriyim? Daha sonra nereye gideceğim? Beni misafir eden zât, benden ne istiyor?

İşte kalbin bîatını, bu gibi suallerin cevaplarıyla tatmin oluyor. Onun talebi marifetullah yani Allah'ı tanıma olunca, elbette, Samediyete en büyük âyine olacaktır. Diğer mahlûklar bu kâinatın maddesine muhtaçtır. O ise, bu âlemin sahibini tanımaya, bilmeye, Ona iman ve itaat etmeye muhtaç.

Bunu anlamayan ve kalblerinin gıdasını ihmal eden insanlarda, bu ihmâlin peşin cezası olarak, hemen huzursuzluk, sıkıntı, tatminsizlik, korku, endişe gibi hastalıklar zuhur eder.

Midenin açlığını elbisenin güzelliği yahut gömleğin kalitesi gideremiyor; o ancak rızık istiyor. Kalbin boşluğunu da hiçbir rütbe, hiçbir içtimaî makam, hiçbir beşerî teveccüh ve hiçbir fâni hedef doyuramıyor.

Beden ruhun hanesi ise, kâinat da onun şehridir. Kalb hem bu haneyi sever, hem de o şehri. İkisini de Allah'ın mülkü bilir. O'nun kudsî sıfatlarının bütün eşyayı ihata ettiğine inanmakla hem bedende rahat yaşar, hem kâinatta. Bedeni de huzurla terk eder, kâinatı da. Çok iyi bilir ki, bunların ikisi de kendi mülkü değildir. Böylece ikisinden de geçer, onların hakikî sahibine iltica eder. Dileyeceğini O'ndan diler. Hiçbir hâdiseden sarsılmaz, hiçbir musibetten korkmaz. Çok iyi bilir ki, mutlak kudret ve irade ancak Allah'ındır. O'nun izni olmadan ne karınca bir adım atabilir, ne hava deprenebilir, ne kan deveren edebilir, ne de güneş ışık saçabilir.

İşte kalb bu iman ve bu marifet ile tatmin olur.

Fikir dalalette, kalp karanlıkta olunca, ceset de batılın ve günahların işlenmesinde bir âlet, bir vasıta ve bir oyuncak oluyor ki; bu da tam bir israftır. Yani bedenini Allah'ın rızasına uygun kullanılmaması mânâsını taşıyor. Fikri dalalete sapmış, kalpleri kararmış insanlar, bedenini ve zamanını her türlü günahlarla israf ederler.

Dipnotlar:

1) bk. [Sözler, Lemeât, Bir kısım desâtir-i içtimaiye.](#)

2) bk. Buhârî, İmân, 39; Müslim, Müsâkat, 107; Ebu Davud, Büyû', 3; Tirmizî Büyû', 1; Neseî, Büyû', 2; İbn Mâce, Fiten, 14; Ahmed b. Hanbel, IV, 267.